

Grzegorz Sztoler

Łostatni geburstag

monodram

*Ciotce Hildzie
z ulicy Polnej...*

Prozno bina. Na binie inoś ryczka, ława i austisz, za nimi bifyj. Włazi staroszka – mianuje sie Hilda – kce se zicnonć na ryczka, nale niy poradzi sie zegiońć. Łomie jom festelnie w krzizach. Tosz siado na ława wele austisza... I zaczyno godać do luftu – abo pieron wiy, możne tamsikej, wele ni ftoś siedzi? Hilda prawi, kejby kole ni siedziata cało hormija ludziów... A możne sie ji niy zdo?

HILDA: Łojciec mój, fešter, to broł flinta, wuszt i szeł do lasa, a my, dziecka, musieli robić. Na polu robić. Były dwie morgi owsa do wysieczynio. Jo samach siykła wszyjsko kosom, pomagały mi siostry i braty. Tosz my durś robili na gospodarce. Chowali my dwie krowy, świnia i inszo gadzina. A było nos jedynostu... Jo byłach najstarszo, trzydziesty piyrszy rocznik...

Samach łod szóstego roku życio łaziła do sklepów, jeździłach na targi, coby cosikej sprowić. Moja matka, Berta, nikyj niy szła, do żodnego geszeftu, boła sie, że sie kiery pomiarkuje, że rachować nie poradzi... Ja, prowda... Łona sie traciła ftych piniondzach... No i źle widziata, skuli cukru.

Dyć to jo jeździła do ciotki Andzi do Frysztatu, bez wojna, jakżech miała z dwanoście lot. Trzeja było sprowić cosikej do jedzynio. Wszyjsko było na kartki... Sama żech musiała wszyndy zajechać, łod małego. Staralach sie ło

wszysko, łod jedzynio, przez łobleczyni, po szczewiki. A z Fridkem, bratem mojim, to sie na targ z gryfnymi fryślokami jeździło. A czym? Rafiokiem, pierzinie, a konia my łod somsiada brali... A cyganili my, bo sie nos ludzie pytali, kaj som łojce. A my padali, że kaś poszli... Bo to prawda była, łojciec to sie po lesie smykoł z flintom, a matka... A muter wdycki słabawo była, dyć nos tela porodziła... Dyć nos jedynostu było! Pierzinie, behama to koždy rok do nos łaziła... Pora dzieciek nie dożyło... Nale reszta s nos wyrosła na porzondnych ludzi.

Handlowali my tysz ziymiokami i zbożem, a na jesiyn kapustom. Przedowali my ludziom jajca łod kur, coby wdycki był jakisikuj grosz w chałpie...

To jo kupowała łojcu materiał na mundur w Żorach, pamiyntom. I niyroz, jak było trza, to zech do Frysztatu, do tej łonej, moji potki jechała. Łona rychtyk mi przoła... I do Żor sie jyździło, Rybnika, Pszczyny, Strumiynia. I to jo sama zech sie wyprowiała. Matka nikaj niy szła... Wszysko jo musiała – a wiela mi było? Noście lot, nale wybier sie som... Strach... Niy to co teroski... Ty myślisz, że jakisikej autobusy były? Psinco. Piechty sie szło, abo na kole. Abo fto na fura przybroł do miasta.

A łojciec? Łon mioł nos za nic. Dziecka były ino do roboty. Onuce ściongać, prać, łoficyrki czyścić. Łojca strzyc i golić – do tego były mu dziecka potrzebne. A matka – ino do roboty. Jo nikyj nie widziała, żeby łona s nami jadła. Ja jadła pote, kaś z boku, jak se dziecka pojadły, z gorca. Nale przy stole – to niy. Ino w Wilijo se pojadła jak człowiek. Neprzód my, dziecka, musiały se pojeść.

A łojciec to nos bił i gonił. Mie, bo zech pyskowała, czemu nos tela je.

Jedynostu! Jak żech miała dwadzieścia roków, to mie gonił i chcioł prac.
Toż żech ta, do łojców do Studzionki, dugo niy jżdżała.

Niy mieli do nos szacunku! Poniywiyrali nami...

Prowda, że skuli tego, co łojciec był fešter, to my miysa mieli doś. Kaczek, hazoków z lasa stykło wdycki. Tosz rehtory przychodziły rade na Hetmaniok, do Ludwika, coby cosikej zachachmyńcić... Nale wtynczos padali, że sie to rehtorom należy, bo nos łuczom, a my to psinco, za nic nos mieli. I łojce, i rehtory... Prali i ryczeli po nos, ino do roboty my byli... A hazoki na świynta dlo lepszych – urzyndników, rehtorów, dyrehtorów. Wdycki sie jakisikej ciul trefił, co mu sie, pieronie, należało... Psinco sie jim należało... Take czasy szmotłowe były, pierucha... Nawet na fara wielebniczkwowi muter musiała pośłać hazoka, coby miot nad nami smiłowani, bo my chachary, a łon, farosz, świynty, bo w keckach łąził kej stare baby i jarchanioły, pierzinie!

A Ludwikowi, łojcu mojimu, to inoś stykło poloć, i wszysko u feštra szło załatwić, na lewo... Jeeerroooniee... Wiela hań tego drzewa z lasa ludzie wywiyżli, a niy popłacili... Postawili flaszką, pili, a drugi wywoził... Abo brali na krycha... „Ja, Ludek, wiysz, mi ci to wrócymy!” – padali... Jo do teroski wiym, fto i co je mojimu łojcu winiyn, bo my skuli tego łokropno biyda mieli w chałpie. Ja, głód nos nie morził, prawda, nale tysz my nikaj niy pojeżdżili, psinco my widzieli! Inoś f tej starej chałpie przy lesie, w jednej izbie, z sypialniom i kamerlikem kole chływa, ino tam my durś żyli. To był coły nosz świat... Jo wiynco widziała, bo żech na targ jeżdżała do Pszczyny abo Rybnika... Nale moja matka nikaj nie chadzowała, chorowito była, bo nos tela było...

Spomniało mi sie, że roz łojciec kupił krowa, czyrwiono, górolka, kaś wele Żywca (mianowali jom Kalina), i ftoś ta łona musioł przykludzić do Studzionki. Fto to mioł srobić? Jo żech była najstarszo, matka nikaj niy łaziła, ino w chałpie siedziała, a łojciec z flintom to sie pieron po lesie smykoł. Se ani łoni, to łonej kalymbie niy spomnioł... Tożech szła stom Kalinkom bez dwa tydzie, niy za gibko, coby sie niy smarniała, boroka... Musiała se pojeś, tosz łokraczki z każdej miydzdy abo rantu były łod ni. Tak mie smykała. A bołach sie ji, bo pierzina była srogo, a muczała, fuczała kej stary kocieł, abo dampfmaszyna, pierzina! A kej sie boczyła, abo sie ji cosikej niy spodobało, to kopala i machala tym łonym łobyrtokem... A poś tukyj tako krowa, kej ino sie dziwać, dować pozor, kiery gospodorz z widłami wylezie i nos pogoni. Nale widzieli dziołcha s kalymbom, a po wojnie biyda była, a ludzie tysz miyli wiynco serco, niy jako teros, kieby cie radzi zaroski zawarli w hereszcie...

Niczym my byli, my, dziecka – kej se tak spomna. Ino do roboty nos gnali... Łojciec siedzioł na ryczce kej ksioże pszczyński, a my, dziecka, musieli my mu sebuwać łoficyrki. Onuce prać, suszyć... Nogi myć... Łon abo na ambonie, na ryczce, abo cosikej w kamerliku siedzioł i rychtowoł... Kurzył ta swoja fifka abo se polywoł...

Hilda robi pauza w godce, stowo, idzie ku bifyjowi, wyciongo keluszk, stawio je na austisz. Łon je wielki, tosz je rozstawio kieby kole ni siedziało kupa ludziów. Siado i klehce dali.

Łostowmy te stare pieczki... Dyć trza dorobić klucz do dźwiyrzi, bo jakbych umrzyła, to Jonek se niy do som rady, ale wy, wy łonego spomożecie, pra... Niy, jo niy chca być chowano na łojcach. Jo mom do łojca żol. Łokropny żol. Jo sie snim nikiy niy zgodzała... Łon nos nikiy niy powożoł... Mioł za nic... My, dziecka, byli ino do roboty...

Bez wojna... Jo ta wiela nie pamiyntom... Nale doczkej, spomino mi się, kej zaros po froncie wszyski baby ło nos nocowały. Czamu? Dyć to łu nos Rusy spowały – skuli tego, że mieli łu nos kwatyr w wielki izbie – a po nocach somsiadki wolałby przyś do nos, spać w kupie przy kachloku w kuchni. Spać i sie wyspać. Bo w chałpie, jak niykiere same były, to strach, bo chopy jeszcze sfrontu nie przyśli, a tu jakisikej marudyry po wsi łaziły... Strach był, bo taki chachary to poradziały nawyrzondzać... I ponawyrzondzały niykiyrym łonym, pierzinie... No a łojciec mój, Ludwik, to komyndant wsiowej straży był, łon tymi fojermanami dowodził. Komyndyrowoł i za starej Polski, i za tej nowej, ruski Polski. Na a Rusy srobiłby sniego eszcze szołtysa, „tu žiwiot gałowa sjeła”, naszkryflali na dźwiyrzach do naszej chałpy tymi swojimi bukwami. Tuż tymu te baby sie łu nos nie boły spować. Ło nos, dziołchy, sie tysz matka nie boła... A łu nos jakisikej łoficyr ruski eszcze kwatyrwoł, niy ino byle jaki sołdaty, tosz my sie tam niy boli. Nale insze baby ze wsi to sie boły... Ruskie sie chacharzyły snimi, to mosz praje... Niyjedna wiyźniarka stego łonego łobozu, kero łuciykła Niymcom, kiedy tyn marsz śmierci szeł, łod Rusów swoji wycierpioła, pierzinie...

Stare pieczki, pierzinie... Durś przeszły... Dobrze, że sie pominyły ty łoszkliwe czasy... Ino niy śpiywejcie mi sto lot, bo to za niydugo, pierzinie!

A Bóg wam zapłać, żeście przišli... A przidźcie zaś... Rada se s wami porosprowiom ło starych czasach...

Basia, cera moja, ni może tukyj przyjechać, w Niymcach je, a tako rajza nie doś, co je festelnie droguczno, dyć jeszcze by urlopu niy dostała... Po próżnicy by sie tukyj tarabaniła... No ja, prawda, łaona je szporobliwo... Mo to po mie... Dzwoniła, to styknie... To rychyk styknie... Pra, padocie, że mom praje, ja? Jakbych łumarła, to ftoś musi ji pomóc, Niymcy daleko, tyn diosi Hannover. Nale, s czegoś żyć trzeja...

Hilda chmajo rynkami we lufcie, kieby wygoniała łoszkliwe przitrepiynia, kere sie ji spomniały, s jeji żywota. Chmajo, coby łonich zaboczyć, coby je kajsikuj podziść...

Toż neprzód pijymy zdrowi... Polyj jim, Jonek, polyj, kiery czego kce, wina abo gorzoły... Ty niy śmiesz pić, bo sie plonczesz, kapka wypijesz i gupoty godosz... Ty niy śmiesz! Gupoty pota godosz... Przyniysz tej babowki... Jo se becherovki wezna, bo mie durś tyń żołondek skuli tych nerwów żgo, ty łone dochtory pedziały mi, coch je zdrowo, inoś mom nyrwica żołondka. Jako sie tukyj niy szterować! Fto sie Jonkem zajmie, jak sie pomina, kej ta z kosom ku mie przidzie... Pierzina!

Hilde biere flaszcetka becherovki, kero łoroz znodła sie na austiszu, i juzaś, rada, se polywo – jedyn keluszek, pota wtory.

Grób mom wykupiony. Nale kaj indzy, niy wele bramy, kaj łojciec leży. Niy,

jo je s drugi strony kościoła. Łojciec widzi strażnica, rafiok, kerym downi jeździły fojermany, i tyn łon gasthaus Źródełko, do kerego łaził cołki žyći.

Hilda dziwo sie do wiyrchu, pota zaś na austisz i prozne keluszki. I pado dali.

Mom do łojca żol, nikyj mu tego niy wybocza, co nami tak poniywiyroł, za nic mioł... Jakżech była starszo, to niyroz żech mu to wypyskowała... Czymu nos tyla je? Niyjedyn brat mioł do mie żoł, kiech mu pedziała w nerwach: „A ciebie miało nie być!”. Lełoś to dugo sy mnom niy godoł skuli tego. Inoś mu to Sławek wyerklerowoł, ło co mi szło... Co my sie mogli mieć lepi, co nami takuczno poniywiyrali. Tosz sie sy mnom zgodził, nale niydowno... A tela roków przeszło!

Wiele mi eszcie łostało? Przeca jo je tako chorowito, kej moja muter, skuli łonego żech se już grób sprawiła, we Studzionce, skond żech je... Tam byda chowano... Nale niy kole łojca, Boże broń... Łon mie mioł za nic. Dyć piyrszy mioł być synek, a niy džiołcha... Skuli łonego tysz przeżywoł, kiej mioł wypite...

Łojciec wdycki chcioł mie prać, gonił mie, nawet flinty na mie szukoł, kej mioł wypite... Myśłoł, feśter jedyn, że mie trefi kej jakigo hazoka? Psinco! Łuciykłach mu... Niyroz kie mi chcioł chaja robić, porwałach wuefymka łod Fridka, brata mojigo, i uciykłach, kaj mie łoczy poniosły, w las, na pola... Wyjeździć ta cało złość, kieroch miała w sobie, i żol na nich, łojców... Łuczyli mie, że to grzych mieć żol do łojców, nale czy poniywiyrać dzieckami to niy je grzych?

Mom żol do łojców... Nie kca s nimi leżeć w jednym grobie, nie chca być tam chowano! To je moja wola! Spamiyntejcie to, bo inacy przida po wos! Byda wos nachodzić i straszyć, pierucha!

Hilda łobraco sie i pado cosikej – choby do kieregoś – nale hań żodnego nima, je prozny plac.

Antek, czamu nie pijesz? Jonek, polyj mu... Ty ni możesz, ty gupie godosz nawet po jednym! Zdrowi pijymy! Ftoś musi pić... Jonek, polywej, a niy rzygotej, pierzinie... Zdrowi, zdrowi pijymy! Dyć musza sie z gośćiami napić, pra...

Hilda dźwigo keluszek z becherovkom.

Sami sie obsługujcie! Biercie! Sami, nie chciyjcie, żebych wos obsługiwała...

Cicho teraz bydź, chowie! Jo godom!

Hilda z proznym keluszkem w rynce stowo. Leko sie usz kolybie, nale dyć mo gyburstag, pra. Łostatni... Dziwo sie na austisz – i tych łonych, kierych nima, niy przyśli. Nale jeji sie zdo, co łoni som, dyć łona snimi prawi – po prowadzie to ino łona do nich godo... Ino łona jich widzi, żodyn wiyncy...

Powiyw wom teroski, jako my, wsiowi ludzie, byli w mieście traktowani. W mieście – za wiela pedziane. Dyć Strumiyń trocha wieli łod wsi Studzionka był, inoś padali, co to je miastyczko... Rynek niby tam je

piykny, nale zaros za nim, pamiyntom za moich czasów, to ludzie gospodarzyli na polach... I gnojokami capіło. Wieli mi miasto! Dyć w Studzionce tysz momy rynek konsek łod knajpy, tego łonego Źródełka, co tam łojciec rod zaglondoł... Tosz jakzech szła do ciotki Mani i łujka Karła, do Strumiynia... a łoni ta mieli pachotłka, co tam jim krowy pos na tej grobli Sztolerowej... Biydny był i se przyrobiotł... Dwie mioł te krowy, jak je przygnoł, to mu dali wdycki dziadki jeś... Kole pieca była tako ławka, tam musioł czampnońć na ryczka i tam se jot... A jo była ze Studzionki, ze wsi, jo też musiała siedzieć ste pachotłke... Kole stoła żech nie śmioła siedzieć, bo jo je ze wsi! A to przeca było miasto...

Tyn pachotłek szolke mioł bez ucha, a jo też dostała bez ucha... Dyć jo była ze wsi... A przy stole nikej żech niy śmioła siedzieć, bo jo była ze wsi... A Strumiyń to było miasto...

Ojcowie, ja, ojcowie ta siedzieli przy tym stole, nale my, dziecka, my byli potympiani...

Poźni, jakzech dorosta, to żech sie s nimi fest wadziła... A łoni chodzili na skarge na mie... Łujek przyszeł na skarga do mojigo łojca, że jo jich, ciotke i łujka, szpetniech sprzezywała... A jo jich niy oszczyndzała, padałach, że łoni nie som wert, coby jich świynto zymia nosiła... A to skuli tego, że łoni dziecka ze wsi łokropnie potympiali. Tak to kiedyś ludzi ze wsi poważali, byli my niczem...

Niczem... Jo nikej nie śmioła ze stołu, kaj ujki siedziały, jeś... I gorczek musiałach mieć bez ucha... A chlyb taki ruby i tak ciynko posmarowany, no i kawa czorno, gorzko. I to było wszystko...

Hilda siado na ławie. Keluszek stawio wele sia. Myndykuje se.

Wiele mi to je? 87 roków... Toż mi już niy lata, ino dni som porachowane, dni... Pewno niywiele jich łostało...

Łojciec łokropnie sie łudzieloł we straży i tam to je wszechno łopisane, w łonych kronikach, kere majom te fojyrmany ftem kamerliku przy remizie. Łojciec nimi komyndyrywoł za Starej Polski i zaroski po wojnie. Zakłodoł ta fojerwera, no i turnowoł tych pamponi, no bo dyć taki fojerman to musi mieć ruła i druk, niy śmiy być zawałaty, pra. Jo byłach eszcze za młodo strzyga, coby być we straży, nale miałach hań karlusa, takigo łonego gryfniocka. Jo zech mu fest przoła... Nale łojciec mój, łon wdycki był nogły, każdego gonił łodymie. Boli sie go, zwola łonego, co trzons całom wsiom... Pamiyntom, co sproł łonego synka, kej ino go dopot... i tak sie skończyły te moji zolyty. Miałach ło to łokropny do łojca żol...

Jak jo była młodo, to łojciec już mioł pistolet, prowda... Flinta mu Rusy zebrały... a zaroski potem UB go zawrziło, nale to było kiejsikej po wojnie, kej te partyzanty tak grasowały – to przyjechali autem tam pod leśniczówka na Hetmanioku, i pamiyntom wtynczos nom koło wziyni... Ftoś widzioł, jak u nos jedzom i donios... Przyszło UB i zawarli łojca. Siedzioł doś długo... Jeździłach ku niymu... Nale żodnego hań niy puszczali... Koniami my jechali z Fridkem, bratem mojim, do łonego haresztu za sondem we Pszczynie.

Hilda juzaś chmajo rynkami we lufcie, kejby łodganiata cosikej.

Pierzinie, styknie tego rozprowianio... Jonek, polyj Antkowi, jo niy moga pić... Nale wy! Zdrowiczko, pierzinie! Jonek, ty zaś bydziesz gupie godoł... Spomino mi sie, co moja mama poradziła wyłonaczyć rychtyk dobre wino, kero wdycki stoło na stole, nale inoś do gości... A przy płocie były szumne rołzy, jeronie, wiela jich tam rosło kole tych sztachet przy Polnej... Te łone rołzy rade se hań rosły, wiyem, że matka dostała sadzonki łod łujka farorza – nie łumia se spomnieć jako sie mianowoł - kery był na misyjach kaś łu czornych. Te łone, rołzy, były blank żółte i blank modre, i blank czyrwione... Koždy sie dziwowoł, bo łu nikogo we wsi niy było takucznych fajnistych kwiotków...

Łojciec mioł gabinet, taki rychtyk wielki... Ty myślisz, że mu kiery z synków broł flinty? Ani nie śmioł ło te pomyśleć! Flinty stoły, kie sołdaty na apelu... Żodyn jich nie ruszoł!

Farosz? Niy, już tuckyj nie przichodzi, mijo mie... Jo sie go spytała, czy wybudowoł już tyn alteshaim, co to ło nim kiejsikej prawił... Łon nato, że piniyndzy ni mioł, że niy dowali do koszyka, że niy stykło... Nale, pedziałach, na wasza chałpa w Wiśle stykło... Mie tam możecie wzioś... Wiyncy sie już tu nie pokozoł... Bo bych mu jeszcze ło tych siostrach pedziała – na pierona im tako wielko chałpa, niech to biydokom dajom...

A ty se myślisz, że matka to sie przejmowała, kiery s nos pokończy jaki szkoły? Dyć to jo wszyskim łaziła do rectorów na wywiadówki! Moja matka nikyj tam niy szła... Gospodarka była, padała. Trza było robić, coby nos wyżywić. A łojciec sie smykoł z flintom po lesie. Abo po muzykach. To mu stykło... Łon wiedzioł, jak żyć, jak sie bawić. Kej na cysarskim, po leku, reszta jakosikej sama przydzie... Łon sie ta niy staroł ło to, co bydzie

jutro... To my, dziecka, robili na polu i przy chałpie...

Dziwej sie, tyła nos było, biyda w chałpie, a żodyn się, pierucha, nie schacharzył... Żodyn, możne Ludek, brat mój, kierego baba wyciepta, kej sie wiynkszy łochlapus sniego srobił... Nale łonymu gorzołeczka wdycki smakowała, pierzinie, smakowała, no i do bitki były chyntny, kej łojciec – genau to samo... Tosz niy po proźnicy łoni łoba sie jednako mianowali. Łoba byli richtig podani do sia... Nale żodyn s moich bratów, ani Antek, ani Ludek, ani Sławek, ani Fridek, ani Lełóś, niy narobił łostudy, ani niy łostoł jakisikej złodziyjem. Boj sie Boga! Żodyn. Wszyscy na ludzi wyśli, skuli mie, dyć to jo łaziła jim po szkołach. Dbałach łó to, coby mieli jaki zawód. Jeden łostoł szewcem, inny stolorzym, nastympny spawoł piece... Z dziołchami taki łuzryry nie było... Suchały mie, bo jo była najstarszo... Nale chopcy, jak to synki, wdycki cosikej tam spochali... No i se chcieli po leku żyć, kej łojciec. Muzyka, flinta i do lasa, smoleć wszysko i ku tymu kapeczka gorzołeczki. I nima Ludwika, poszeeeeł...

Muzyka... ja, to łojcu stykło... Jak niy polowoł, niy komendyrowoł fojyrmanami, to broł bymbyn, na kerym stoło srogimi literami: „Cześć muzyce”, i szeł na weseli... Jedno, drugi, trzeci.... Ludwika wszyńdzi znali i radzi go sproszali... Wdycki cosikej wesołego zaśpiywoł, a klechcić pieron łumioł do rymu i to nasze, i barzi sprośne piyśniczki... I zagrać poradzioł na wszyskim, som mioł jeszcze mandolina, i trompyjtka, i akordijon... Biyda w chałpie była, nale ksiożki i muzyka były nojważniysze. Ino że łojciec był som do sie, do swoich kumpli, a niy do nos, dziecek, dło nos ni mioł czasu, my byli inoś do roboty w polu abo przy niymu... I to stymi kolygami urzyndowoł, łaził na wesela, polowania... Kaj go niy było! Wszyndy...

A to jo go niyroz musiała wozić, i to se spominom, jakżech go z Pszczyny miała przywiyż... Mroz, jo na rynku czekom w saniach s koniami, a łon pije w gasthauzie... W końcu wyloz, siado, jadymy... Mróz, ślisko.... I w Porymbie jak mi niy wyskoczy ze saniów, i do knajpy... Juzaś... A mie jak niy wywinyło... I juzaś żech musiała marznonć i czekać. Bo jo żech ni mogła tam wlyż... Jeszcze by mie zeproł, teli był nogły pieron...

Biyda... Kej matka uszporowała piniondze, i sie zapożyczyła we wsi, Ludwik pojechał kupić chałpa.... Ja, pojechał... I przijechoł, z psincem przijechoł... Ani chałpy – a u górali mioł jom zamówić, ani piyniyndzy –te matka musiała potem wracać bez cołki lata... I srom na lata skuli łojcowego prowadzynio sie...

Nale Ludwik patrzył na to wszystko po leku, mioł to w rzici... Dlo niego liczyła sie straż, muzyka i gon... A niy chałpa i dziecka...

A tym mojim bratom to jo byłach kej matka. A teroski łoni niy majom do mie czasu... Nie pamiyntajom tej biydy, co była... Nie spominajom se, co matka padała... A godała, że jeszcze sie bydymy szukać po świecie, kej sie łoni łoba z łojcem pominom...

Tak prawiała...

Hilda biere keluszek i łobraco sie hań tam, kej mo siedzieć jeji chop. Nale ino łona łonego widzi...

Tosz, Jonek, polyj... Basia niy przijechała, nale łona ta mo robota, łona musi se dować rada s tymi Turkami ftem barze, kaj robi... To nima tak po leku... Łonej szef nie do urlopu... Łon sie lynko tych ciymnych... A łona dyc

je kawał baby, pra... Splajtował by bez ni... Nala cygarety, cygarety som strąśnie drogi ftych Niymcach, a łoni wszyscy kurzom, łona kurzy, chop kurzy, dziecka kurzom... I ftoś na te łony, cygarety, musi robić, pra... Tam życi kosztuje, niy tak jak łu nos... Łu nos te łony, cygarety, nie som taki rychtyk drogi, jak ftych łonych Niymcach. A łona, Basia, pado mi, że ino niymiecki poradzi kurzić, polskich cygaretów niy. Bo jom dźwigo, a dyć niy śmiy sie byle jakim dziadostwem truć, pra? Prowda godom, Jonek, niy? Możne Basia przyjedzie na mój pogrzyb... Mom już łobsztalowany plac na studzińskim cmyntorzu, wele wyjćcio z kościoła... Niy kole łojca, niy s nim, łon mie niy poważoł... Mom do niego żoł...

Hilda łodkłodo keluszek na stoł. Usz mo doś – nale niy gorzołki, inoś życio...

Tosz, Jonek, polyj Antkowi! Ty nie śmiysz pić, ty gupie godosz, jak se co chlapniesz, pierzinie... Niy, Antek, nie polywej mu... Jeeerooonie, co jo byda miała za użyra w nocy stym chopem! Jonek, ty nie śmiysz pić... Ale Antkowi polyj... Dyć nie wiymy, kiej sie tukyj do kupy jeszcze zyndymy, pra?

Nale teroski juzaś Hilda biere keluszek do rynki.

Polyj, Antek, bo jo umrzym... Czuja to... Przidzie po mnie, tak jak po Fridka, Ludka i Leona... Jo je nojstarszo, po mie piyrso musi przyś, ta pieronizna z kosom... Przed niom żodyn nie łuciekcie, Toniczku, żodyn...

No ja, ty żeś miał szczęści, łód małego... Pora razy żeś sie na janiola dziwoł. Trzy zawały, herzklekot, łoperacyjo kryngosupa, teroski cukier. Dziwejsie, wiela tych łonych bolonczków na cia przyszło, biydoku... Ja, styknie ci tego... Mioleś szczęści, żeś dali je s nami...

Tosz polyj, Antek, coby my sie niy wadzili, a zanim ta łona z kosom przidzie, sie zgodzili... Tosz polyj, bo jo ci była kiej matka, najstarszo, wdycki żech sie ło cia starała. I kiejś w szkole pochoł, starałach sie, co s cia bydzie... I kiejżeś kurzył cygarety przy krowach... I jakeś nie chcioł sie wyłuczyć za kowola, toch ci padała, a s czego żyć bydziesz? Pamiyntosz, pra? A w wojsku, jak cie wziyni, to kto ku ciebie przyszeł, spominosz se? Dyc mie za matka twoja wziyni te wojoki posmolone, twoji kamraty! Dyc to je prawda, mogłabych by niom być, bo żech je s dwadzieścia roków starszo... I wdycki żech sie łocia starała... Ło wszystkich vos... Bo matka schorowano była, nikaj niy szła, niy miała siły. I zemrziła... Pamiyntocie... Jo sie tysz straca, łobejrzycie... Ino mie na łojcu nie chowejcie, mom do niego żol... Mom do niego strąśny żol...

Robi sie cima, wszysko sie fest zećmiywo. Wszysko sie traci f cimoku...